

Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών

Η Βιβλιοθήκη και το Αρχείο

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Μ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών ιδρύθηκε από την μουσικολόγο Μέλπω Λογοθέτη-Merlier με τη συμπαράσταση του συζύγου της ελληνιστή Octave Merlier, το 1930 ως Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο αρχικά, και μετεξελίχθηκε διευρύνοντας το αντικείμενο των ερευνών του σε Αρχείο Μικρασιατικής Λαογραφίας, το οποίο το 1949 πήρε το όνομα και τη μορφή του σημερινού Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών.

Από το 1962 είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει ως στόχο τη συλλογή και μελέτη στοιχείων για την ιστορία και τον πολιτισμό του Μικρασιατικού Ελληνισμού πριν από το 1922.

Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών στεγάζεται σε ένα από τα ωραιότερα νεοκλασσικά κτίρια της Αθήνας, στην οδό Κυδαθηναίων 11-13, στην Πλάκα.

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών διαθέτει εξειδικευμένη βιβλιοθήκη που αριθμεί περίπου 15.000 τόμους. Η ταξινόμηση των βιβλίων έχει γίνει με βάση τη γεωγραφική διαίρεση της Μικράς Ασίας, η οποία χρησιμοποιήθηκε και στην οργάνωση του Αρχείου. Τα βιβλία εντάσσονται, σύμφωνα με το περιεχόμενό τους, σε μια από τις 17 μικρασιατικές επαρχίες και εσωτερικά τα-

ξιθετούνται σύμφωνα με το όνομα του συγγραφέα, με τη βοήθεια του ταξινομικού συστήματος CUTTER-SANBORN. Εκτός από τον κύριο κορμό της βιβλιοθήκης υπάρχουν οι εξής ειδικές συλλογές :

- Κανονισμών και καταστατικών μικρασιατικών ιδρυμάτων.
- Εκδόσεων Σμύρνης και Κωνσταντινούπολης.
- Εντύπων οθωμανικής ιστορίας.
- Καραμανλίδικων εκδόσεων (Βιβλία γραμμένα στην τουρκική γλώσσα με ελληνικούς χαρακτήρες).
- Τουρκικών βιβλίων και περιοδικών.
- Σειρές μικρασιολογικών περιοδικών.

Στο υλικό αυτό θα πρέπει να προστεθούν τα 2.000 έγγραφα, οι 40 κώδικες, οι 5.000 φωτογραφίες, οι πρωτότυποι χάρτες και τα σκαριφήματα που σχεδίασε η χαρτογραφική υπηρεσία του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών.

Αυτοματοποίηση της βιβλιοθήκης

Η βιβλιοθήκη αυτοματοποιείται με την βοήθεια του ABEKT 400 του Ε.Κ.Τ. Ο αυτοματοποιημένος κατάλογος της βιβλιοθήκης, περιλαμβάνει περίπου 4.000 εγγραφές βιβλίων καθώς επίσης και 92 εγγραφές περιοδικών εκδόσεων.

Η βιβλιοθήκη φιλοδοξεί στο άμεσο μέλλον να ολοκληρώσει την αυτοματοποίηση

των συλλογών της και να προβεί στην έκδοση του καταλόγου της βιβλιοθήκης. Παράλληλα στοχεύει να δημιουργήσει ένα θησαυρό με θεματικούς όρους μικρασιατικού αλλά και γενικότερου ενδιαφέροντος.

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, επιχείρησε τη διάσωση της μνήμης των ελληνικών κοινοτήτων με τη δημιουργία του Αρχείου Προφορικής Παράδοσης.

Το Αρχείο δημιουργήθηκε βάσει των προφορικών μαρτυριών ελλήνων προσφύγων (πληροφορητών), με τη μορφή συνεντεύξεων και αποτελεί το μεγαλύτερο αρχείο προφορικής ιστορίας της χώρας. Η προσπάθεια αυτή είχε ως αφετηρία τη δεκαετία του 1930, και ολοκληρώθηκε σαράντα χρόνια αργότερα. Το αποτέλεσμα ήταν η συγκέντρωση περίπου 145.000 σελίδων αρχειακού υλικού από 5.051 πληροφορητές. Στον αριθμό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται βιογραφικά σημειώματα των πληροφορητών, δελτία μετάβασης των συνεργατών που συνέλεξαν το υλικό, καθώς και οι βιβλιογραφικές αναφορές. Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών εντόπισε 2.163 οικισμούς με ελληνικό πληθυσμό σε όλη την έκταση της Μικράς Ασίας. Ερευνήθηκαν 1.375 οικισμοί, για τους οποίους βρέθηκαν πληροφορητές και δημιουργήθηκαν φάκελοι αρχειακού υλικού με τις μαρτυρίες τους.

Η ταξινόμηση του Αρχείου είναι βασισμένη στη γεωγραφική διαίρεση της Μικράς Ασίας (17 επαρχίες και 119 περιφέρειες). Στις επαρχίες και στις περιφέρειες εντάχθηκαν οι οικισμοί, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο μια γεωγραφικού τύπου ταξινόμηση. Το υλικό για κάθε οικισμό καλύπτει ευρύτατο θεματικό πεδίο. Περιλαμβάνει θέματα γεωγραφίας και τοπογραφίας, θέματα κοινωνικής και θρησκευτικής ζωής, θέματα ιστορίας, καθώς και πηγές και βοηθήματα. Με πιο απλά λόγια κάθε οικισμός, έχει τον δικό του ή τους δικούς του φακέλους αρχειακού υλικού με τις μαρτυρίες των ιδίων των

προσφύγων οργανωμένες σε θεματικές κατηγορίες.

Ως συμπλήρωμα του Αρχείου μπορούν να θεωρηθούν και τα 503 χειρόγραφα προσφύγων, στα οποία καταγράφονται αναμνήσεις και βιώματα από τη γενέτειρά τους.

Αυτοματοποίηση του Αρχείου

Η μεγάλη ιστορική αξία των μαρτυριών και οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα της πληροφορικής, συντέλεσαν στην δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την αυτοματοποίηση του Αρχείου. Η ουσιαστικότερη όμως προϋπόθεση που προϋπήρχε και ευνόησε την εξέλιξη αυτή, ήταν η άριστη ταξινόμησή του.

Εδώ και λίγα χρόνια, το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών εφοδιάσθηκε με το απαραίτητο λογισμικό (ADOS Archive) και τον εξοπλισμό, για την ηλεκτρονική αρχειοθέτηση του αρχείου του. Η εφαρμογή μπορεί να θεωρηθεί πρωτοποριακή για το χώρο των αρχείων και των βιβλιοθηκών, εφόσον ξεφεύγει από τα πλαίσια των γνωστών προγραμμάτων που απευθύνονται σε βιβλιοθήκες. Η καινοτομία της εφαρμογής, έγκειται στο ότι γίνεται διαχείριση εικόνων και μπορεί κανείς να δει στην οθόνη ολόκληρο το έγγραφο που έχει αναζητήσει, χωρίς να χρειαστεί να ανατρέξει σε αυτό. Δηλαδή δεν γίνεται απλώς μια περιγραφή του εγγράφου, αλλά ο χρήστης μετά από μια σχετική εξοικείωση με τις δυνατότητες του λογισμικού, μπορεί να διαβάσει ή και να εκτυπώσει έγγραφα. Οι χειρόγραφες σελίδες του Αρχείου εισάγονται σε Η/Υ μέσω σαρωτή (Scanner) και μετά την κατάλληλη επεξεργασία τους και τον χαρακτηρισμό τους, αποθηκεύονται σε οπτικούς δίσκους ως εικόνες.

Οι πληροφορίες που καταχωρούνται, για να χαρακτηριστούν τα έγγραφα που αρχειοθετούνται είναι οι εξής :

- Επαρχία.
- Περιφέρεια.
- Τμήμα.
- Όνομα Οικισμού (μαζί με τα συνώνυμά του αν υπάρχουν).
- Τίτλος του εγγράφου.
- Θέμα.

- Όνομα πληροφορητή.
- Όνομα συνεργάτη.
- Λέξεις κλειδιά.
- Σχόλια.
- Αριθμός του μικροφίλμ.
- Ταξιθετικό σύμβολο.
- Ημερομηνία.

Οι πληροφορίες αυτές καταχωρούνται σε ειδική φόρμα η οποία σχεδιάστηκε βάσει της μορφής του υλικού. Παράλληλα, η ίδια φόρμα χρησιμεύει και για την αναζήτηση - ανάκτηση των πληροφοριών. Όλες οι πληροφορίες που καταχωρούνται είναι αναζητήσιμες, με πολλές δυνατότητες για περιορισμό και διεύρυνση της έρευνας με χρήση των τελεστών Boole.

Δημιουργείται έτσι, μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων (RDBMS) που προσφέρει πολλές δυνατότητες στους ερευνητές.

Η εφαρμογή της αυτοματοποίησης βρίσκεται σε εξέλιξη και πρόκειται να αντικαταστήσει την παραδοσιακή χρήση του πρωτότυπου υλικού.

Μικροφωτογράφιση του Αρχείου

Το μεγαλύτερο μέρος του Αρχείου έχει μικροφωτογραφηθεί για λόγους ασφαλείας. Με την ύπαρξη του αρχείου σε μια δεύτερη μορφή και σε υλικό που έχει μεγάλη διάρκεια ζωής, εξασφαλίζεται και διαφυλάσσεται το πρωτότυπο από τη φθορά του χρόνου και της χρήσης. Παράλληλα, με τη βοήθεια μηχανήματος ανάγνωσης μικροφίλμ, καθίσταται δυνατή η πρόσβαση στο υλικό και με αυτό τον τρόπο.

Η Βιβλιοθήκη του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών.

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΕΡΛΙΕ

Περιλαμβάνει το αρχείο, βιβλία, την αλληλογραφία αλλά και προσωπικά αντικείμενα των ιδρυτών του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών που φυλάσσονται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο. Επίσης, στον ίδιο χώρο φυλάσσεται και αρχειακό υλικό που αφορά στον Άγγελο και στην Εύα Σικελιανού, τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη και τον Διονύσιο Σολωμό.

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Το Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο λειτουργεί ως τμήμα του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών και διαθέτει συλλογή δίσκων 78 και 33 στροφών με παλαιές ηχογραφήσεις, ταινιοθήκη-κασετοθήκη, παλαιά μουσικά όργανα, χειρόγραφα με βυζαντινή και ευρωπαϊκή παρασημαντική, καθώς και εξειδικευμένη βιβλιοθήκη.

Ωράριο λειτουργίας

Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτή σε κάθε ενδιαφερόμενο και λειτουργεί τις εργάσιμες ημέρες από 10.00 - 14.00. Η βιβλιοθήκη του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών δεν είναι δανειστική.

Ο Διονύσης Μ. Κόκκινος είναι βιβλιοθηκονόμος στη Βιβλιοθήκη του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου.

Το Αρχείο Merlier.

